

Ивана Р. Ђирковић Миладиновић  
Универзитет у Крагујевцу  
Педагошки факултет у Јагодини

УДК: 371.3:811.111  
ИД БРОЈ: 192083468  
Стручни рад  
Примљен: 5. март 2012.  
Прихваћен: 21. април 2012

## ПОЗНАВАЊЕ АФЕКТИВНИХ СТРАТЕГИЈА УЧЕЊА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА – ПРЕДУСЛОВ УСПЕШНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ

*Апстракт:* Страни језик, поготову енглески језик, који је веома распрострањен, постаје веома важна компонента наставе, па отуда све више расте и занимање за комуникативне приступе у настави. Увођењем појма *комуникационе компетенције* све више се скреће пажња на језик и језичке функције а самим тим се тежи да ученици и студенти буду све више изложени стварној употреби језика на часу кроз познавање и коришћење афективних стратегија учења енглеског језика.

Рад има за циљ да презентује истраживање које је аутор спровео како би сазнао каква је улога афективних стратегија и какав је однос студената према говорним вежбама на часовима енглеског језика, шта су разлози за њихово слабије учење у дискусијама и какво је мишљење студената о сопственим комуникационим способностима на енглеском језику.

*Кључне речи:* стратегије учења, енглески језик, афективне стратегије учења, настава, студенти, истраживање.

### УВОД

За развој компетенције у остваривању успешне комуникације на страном језику од великог је значаја развој вештине говора на одређеном страном језику. Вештина говора претпоставља тачност, лексичку и граматичку тачност, стилистичку адекватност, познавање модела невербалне комуникације на страном језику као и способност обраде информација оног тренутка када их добијемо. Информациона технологија све више захтева од појединца да се описмењује у процесу комуникације, јер више се не преиспитује потреба за учењем страних језика већ се све више тежи да се

развије способност да се на ефикасан начин комуницира на страном језику. На тај начин се истиче значај познавања страног језика као предуслова за успешно комуницирање али и за даље усавшавање у датој области.

Продуковање говорног језика, односно развој говорних вештина на страном језику, често се са правом сматра једним од најтежих аспеката подучавања и усвајања страног језика. У досадашњој пракси наставници су више поклањали пажњу лексици и граматички док су остали елементи говорног језика били спорадично заступљени. У складу са савременим приступима настави страних језика намеће се потреба за постојањем осавремененог приступа развоју говорних вештина код ученика који би обухватио познавање и учење афективних стратегија за које аутор сматра да су предуслов успешне комуникације. Из тог разлога, аутор је спровео истраживање са циљем да сазна какав је однос студената према говорним вежбама на часовима енглеског језика, шта су разлози за њихово слабије учешће у дискусијама и какво је мишљење студената о сопственим комуникационим способностима на енглеском језику.

## СТРАТЕГИЈЕ УЧЕЊА СТРАНОГ ЈЕЗИКА

Постоје бројне дефиниције стратегија учења енглеског језика као страног а најчешће су то *свесне операције* које ученик користи при учењу страног језика (Оксфорд, 1990: 7-8), затим „менталне активности које су директно повезане са одређеним стадијумом у процесу усвајања језика“ (Елис 1994:530), ’технике’, ’тактике’, ’вештине учења’, ’когнитивне способности’, ’процедуре решавања проблема’ (Венден и Рубин 1987: 6-7), свесно одабрани начини учења страног језика (Коен, 1998:4), „свесне активности одабране од стране ученика у процесу учења страног језика“ Грифитс (2007:91) итд. Оно што је свим овим, наизглед различитим, дефиницијама заједничко је то да све истичу улогу свесности у одабиру и коришћењу стратегија учења. Управо је елемент свесности тај који стратегије учења страног језика разликује од осталих процеса у учењу који нису стратешки (Коен, ибид.).

Како би се даље разјаснио појам *стратешкије учења* потребно је направити разлику између стратегија учења страног језика и стратегија употребе страног језика. Наиме, оно што је заједничко за обе ове категорије језика је то да су и стратегије учења страног језика и стратегије употребе страног језика свесно одабрани начини процесуирања језичких информација одабраних од стране ученика/студената како би се побољшало учење/коришћење страног језика. Коен (1998:5) дефинише стратегије учења страног језика као стратегије које обухватају идентификовање садржаја који треба да се научи, његово разликовање од других сличних садржаја,

класификовање садржаја ради лакшег учења (на пример, груписање вокабулара према категоријама у именице, глаголе, придеве, предлоге итд.), обнављање садржаја који се учи (у току школског часа или у виду израде домаћих задатака) и складиштење садржаја прво у краткорочну а затим и у дугорочну меморију. Стратегије употребе страног језика обухватају четири групе стратегија: стратегије задржавања информација, стратегије поновљања и увежбавања, стратегије компензације и комуникационе стратегије (Коен, ибид.). Стратегије учења страног језика и стратегије употребе страног језика се могу даље објаснити и поделом на когнитивне, метакогнитивне, афективне или социјалне стратегије учења страног језика (Шамо, 1987; Оксфорд, 1990). Фокус овог рада су афективне стратегије учења страног језика и оне ће бити детаљније објашњене у наредном поглављу овог рада.

Треба се сада осврнути и на то да су понекад стратегије сврставане у групу добрих и ефикасних или пак у групу лоших или мање ефикасних стратегија учења страног језика. Из тог разлога треба напоменути да не постоје добре или лоше стратегије учења страног језика али могу бити употребљене на ефикасан или неефикасан начин било да их користи успешан или неуспешан ученик/студент (Коен, 1998). То су управо потврдила и нека од истраживања које наводи Коен (ибид., 8): Истраживање на Универзитету у Порто Рику је обухватило 374 испитаника који су похађали 3 различита курса страног језика. Подаци добијени овим истраживањем су показали да успешнији ученици користе већи број стратегија учења страног језика. Међутим, на Гонзо институту за стране језике је урађено истраживање на мањем броју испитаника које је показало да су успешнији ученици користили мањи број стратегија учења али ефикасније од оних ученика који су мање успешни у учењу страног језика а који су користили већи број стратегија учења али на мање ефикасан начин. По свој прилици, подаци из првог квантитативног истраживања показују да је више (стратегија учења страног језика) у исто време и боље. Подаци другог квалитативног истраживања пак показују да успешнији ученици могу да буду успешни у учењу страног језика, иако користе мањи број стратегија учења. Опет, можемо рећи да мање успешни ученици стално покушавају да примене неке друге, нове стратегије учења, па зато их и користе у већем броју. Према томе, долазимо до закључка да укупан број врсте или фреквенција употребе одређених стратегија учења страног језика нису довољан показатељ колико ће неки ученик или студент бити успешан у учењу тог страног језика (Коен, ибид:8-9). С обзиром на то, успешно решавање неког језичког задатка може захтевати употребу већег броја различитих стратегија док је за решавање неког другог језичког задатка потребно употребити само мали број стратегија али на ефикасан начин.

Различити ученици/студенти имају различите стилове учења и користе различите стратегије учења. С обзиром на то, они бирају стратегије учења у зависности од задатка који треба да реше и у зависности од њихових сопствених стилова учења. Да би могли да бирају стратегије којима ће решавати одређене језичке задатке, студенти би морали пре тога да буду упознати са врстама и функцијама истих. Дакле, познавање стратегија учења, би знатно допринело унапређивању квалитета учења код студената који би самим тим постали и упешнији у коришћењу енглеског језика како у писаној тако и усменој форми. Поред тога, стратегије учења енглеског језика су важне и из разлога што обезбеђују аутономију при учењу и пружају студентима прилику да и они сами креирају сопствено учење енглеског језика.

Дакле, истраживања у области стратегија учења су веома значајна за наставну праксу, па се стога све више тежи осавремењивању целокупног васпитно-образовног процеса кога не би ни било без иновирања у области страних језика тј. читање савремене литературе на страном језику, што је од посебног значаја за целокупну савремену наставу како у области учења тако и у области подучавања. Истраживање које наводимо касније у раду има за циљ да управо допринесе побољшању наставне праксе из области методике енглеског језика. С тим циљем, аутор је спровео истраживање како би имао увид у то које проблеме имају студенти у процесу комуникације на часу и на који начин се ти проблеми могу превазићи. Фокус истраживања представљају афективне стратегије учења и о њима ће бити више речено у поглављу које следи.

## АФЕКТИВНЕ СТРАТЕГИЈЕ УЧЕЊА

Појам *афективан* Оксфорд (1990) објашњава тако што каже да се он односи на емоције, ставове, мотивацију и вредности и при том додаје да емоцијама, ставовима, мотивацијом и вредностима ученик или студент може овладати користећи управо афективне стратегије у процесу учења језика. Она даље сматра да ученици који су успешни у учењу страног језика знају како да контролишу своје емоције и да управљају својим ставовима па да тако учење страног језика учине пријатнијим и успешнијим. С друге стране, негативна осећања могу да успоре учеников прогрес у учењу или да га потпуно одврате од језичких активности (ибид.). У овом контексту треба поменути и улогу наставника у процесу подучавања енглеског језика. Према Р. Оксфорд (ибид., 140-141) наставници могу да утичу на атмосферу у учионици на три различита начина: „мењајући социјалну структуру у учионици тако што од ученика траже већу одговорност, повећавањем времена које се утроши на конверзацију и подучавањем ученика да користе стратегије учења“.

Самопоуздање је један од примарних афективних елемената који подразумева преиспитивање о томе колико је неко и сам ефикасан у учењу језика, док нижи степен самопоуздања можемо увидети у тренуцима када ученик сам себе критикује наглас (ибид.). Затим, треба поменути и ставове као предуслове за мотивацију у свакој области па и у области учења страног језика. Оксфорд сматра да ставови и мотивација истовремено утичу на ефикасност у учењу општег енглеског језика и у „области појединих језичких вештина као што су слушање, читање и говорење“ (ибид., 141). Стратегије самоохрабривања су моћни чиниоци побољшања ставова, а самим тим и мотивације (ибид.).

Нервоза у 'малим количинама' може помоћи неким ученицима да буду успешнији у језичким задацима, а такву нервозу обично називамо 'позитивна трема'. Међутим, нервоза која прерасте у стрес може да доведе до бриге, затим до разних фрустрација, сумње у себе, несигурности и страха од наставе одређеног наставног предмета. Свему томе може да буде узрок захтевање од ученика да говори испред својих вршњака из одељења а не са свог места. Оксфорд (ибид.) сматра да такву стресну ситуацију ученик може превладати ако удахне дубоко више пута или се смеје. Поред тога, она сматра да самоохрабрење позитивним исказима може помоћи да се смањи стрес и приликом говорења на часу али и приликом решавања тестова (ибид.).

Оксфорд (ибид.) даље истиче да је урађен мали број истраживања која су за предмет проучавања имала афективне стратегије учења страног језика. Истраживања која су урађена из ове области показују да су афективне стратегије веома занемарене у процесу подучавања као и процесу учења страног језика, па тако само један ученик од њих двадесет влада овим стратегијама (ибид.). Управо због тога ово истраживање има за циљ да се бави проблемом заступљености афективних стратегија у настави енглеског језика на универзитетском нивоу. Сврха истраживања је да искористимо та сазнања како би унапредили васпитно-образовни процес страног језика и методичку праксу истог.

## МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Основни циљ истраживања јесте да се утврди које стратегије учења енглеског језика користе студенти на факултетима који образују учитеље и васпитаче у Србији и како образлажу своја осећања која се тичу овог наставног предмета на факултету.

Општа хипотеза од које смо пошли у овом истраживању гласи:

*Веома је мали број студената на факултетима који образују учитеље и васпитаче у Србији који користе афективне стратегије учења у настави енглеског језика.*

Квантитативно истраживање је обухватило 375 студената прве академске године на Педагошком факултету у Јагодини, Учитељском факултету у Врању и Учитељском факултету у Ужицу на смеровима учитељ, предшколски васпитач и домски васпитач. Студенти су у тренутку истраживања поседовали средњи ниво знања енглеског језика (intermediate level). Узорак за истраживање који је одабран је узорак који није заснован на теорији вероватноће и то је *природни* узорак који сачињавају јединице популације које су истраживачу биле на располагању.

Инструмент који је коришћен у сврху истраживања је *упитник о врстама стратегија учења* тј. анкетни упитник који је истраживач дизајнирао са циљем да питањима отвореног типа пружи студентима могућност да својим речима искажу шта их посебно интересује у области енглеског језика, шта их мање интересује, шта најлакше а шта најтеже науче, како се осећају у процесу комуницирања на страном језику, на који начин себе храбре да говоре на енглеском језику чак и када праве грешке и колико им писање дневника учења помаже да превазиђу проблеме у учењу енглеског језика. Упитник има укупно седам питања отвореног типа.

## РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Анкетни упитник су попунили сви студенти, укупно 375 студената. Овај упитник је истраживач дизајнирао са циљем да се питањима отвореног типа студентима пружи могућност да размисле о свом досадашњем учењу енглеског језика као и да се питањима усмере да дају што прецизније одговоре. Истраживач је имао потребу да дизајнира овај упитник како би дошао до квалитативних података који су од интереса за ово истраживање и како би допунио сазнање о феномену који истражује. Упитник има две групе питања. Прва се састоји од питања која се односе на пол, студијску годину, смер као и на просечну оцену студената. Циљ ових питања био је да се утврди колики проценат студената је мушког а колики проценат женског пола као и то колика је просечна оцена студената који су учествовали у истраживању. Види Табелу 1 која следи.

Табела 1

Пол	Фреквенција	%	Просечна оцена
М	44	11,73	7,21
Ж	331	88,26	8,09
Укупно	375	100,00	

Из табеле се види да велику већину чине студенти женског пола, и то 88,26% и да притом имају већу укупну просечну оцену која износи 8,09. Број студената мушког пола износи 44 што је процентуално изражено само 11,73%. Просечна оцена мушке популације износи 7,21 што је за 0,88 мање од оцене женске популације. Све ово може се објаснити усмерењима која нуде факултети за образовање учитеља, предшколских васпитача (до сада су само особе женског пола обављале овај посао у вртићима) и домских васпитача.

Наиме, прво питање дато у упитнику односило се на области за које су студенти посебно заинтересовани у настави страног језика. Ово питање (као и сва остала питања у упитнику) је отвореног типа а одговори се могу уврстити у седам категорија. Види Табелу 2.

Табела 2

Оно што ме посебно интересује у области енглеског језика је	Фреквенција	%
Превод	39	10,40
Изговор	23	6,13
Читање	41	10,93
Писање	57	15,20
Разговор о стручним текстовима	64	17,06
Учење нових речи	68	18,13
Остало	72	19,20
Укупно	364	97,06
Недостаје	11	2,93
Σ	375	100,00

На питање није одговорило 2,93% испитаника, док је највећи проценат испитаника 18,13% навео да је учење нових речи оно што их посебно интересује у области енглеског језика као академског предмета. Разговор о стручним текстовима (17,06%) као и њихов превод (10,40%) су области које су такође издвојене као интересантне. Затим, 15,20% студената је навело да их посебно интересује писање као језичка вештина.

Друго питање имало је за циљ да се усврху истраживања сазна које су то области које студенте најмање интересују у настави енглеског језика. Одговоре испитаника груписали смо у четири категорије. Види Табелу 3.

Табела 3

Оно што ме најмање интересује у области енглеског језика је	Фреквенција	%
Граматика	66	17,60
Глаголи	34	9,06
Конверзација на енглеском језику	165	44,00
Синтакса	60	16,00
Остало	37	9,86
Укупно	362	96,53
Недостаје	13	3,46
Σ	375	100,00

На питање је одговорило 96,53% испитаника а највећи проценат 44,00% тврди да је конверзација област која их најмање интересује. Пошто су питања у упитнику била отвореног типа, неки испитаници су поред оваквог одговора дали и објашњење да због недостатка знања, недовољно развијеног вокабулара и страха од јавног наступа нису заинтересовани за конверзацију. 17,60% студената тврди да је граматика такође једна од области за коју нису посебно заинтересовани.

Треће питање је имало за циљ да подстакне студенте да размисле које то области најлакше науче из енглеског језика. У оквиру овог питања издвојили смо пет категорија. Види Табелу 4.

Табела 4

Из енглеског језика најлакше научим	Фреквенција	%
Читање	115	30,66
Нове речи и фразе	59	15,73
Изговор	67	17,86
Песме, композиције	23	6,13
Превод	32	8,53
Остало	70	18,66
Укупно	366	97,60
Недостаје	9	2,40
Σ	375	100

Само 2,40% испитаника није одговорило на ово питање, док је 115 испитаника (30,66%) навело читање као вештину коју најлакше науче. Следи изговор (17,86%) и нове речи и изрази (15,73%) као области које студенти најлакше савладају.



Четврто питање се односило на области које студентима највише задају проблеме у учењу а показало се да су то заправо области које их и најмање интересују а које су навели као одговор на друго питање. Види Табелу 5 која следи.

Табела 5

Оно што ми највише задаје проблеме у области енглеског језика је	Фреквенција	%
Граматика	83	22,13
Слагање глаголских времена	47	12,53
Конверзација на енглеском језику	121	32,26
Синтакса	25	6,66
Писање есеја	17	4,53
Фразални глаголи	15	4,00
Остало	53	14,13
Укупно	361	96,26
Недостаје	14	3,73
$\Sigma$	375	100,00

Највећи број испитаника 121, у процентима 32,26% казало је да им конверзација на енглеском језику највише задаје проблеме, а 22,13% испитаника тврди да је то граматика. 12,53% испитаника је издвојило слагање глаголских времена као област са којом имају одређене потешкоће.

Пето питање је имало за циљ да студенте наведе на размишљање о својим осећањима у току конверзације на енглеском језику. Фокус истраживача је био управо на овом питању јер је оно од посебне важности за феномен који се истражује. Види Табелу 6.

Како би аутор боље категорисао одговоре испитаника, одговори су подељени у две главне категорије и то *позитиван контекст* и *негативан контекст*. Само је 8,53% испитаника имало позитиван став о конверзацији на енглеском језику и навели су да се осећају лепо, добро, поносно и сигурно. Велика већина испитаника 87,20% тврди да има негативан став о конверзацији на енглеском језику. Истраживач издваја следеће категорије у оквиру ове главне категорије која представља негативан контекст: трема, страх, нелагодност, несигурност, нервоза, стид и неповерење у себе. Овакви подаци су потврдили полазну хипотезу истраживања да мали број студената на факултетима који образују учитеље и васпитаче користи афективне стратегије учења енглеског језика и влада својим осећањима у току говорних вежби на часу. Овај податак може бити од значаја за наставну праксу на тај начин што указује да наши будући учитељи и васпитачи, једном

речју предавачи, имају одређених проблема са конверзацијом и јавним наступом, а то треба да им буде главни алат у настави.

Табела 6

Када говорим на енглеском језику осећам се	Фреквенција	%
ПОЗИТИВАН КОНТЕКСТ Лепо, добро, поносно, сигурно	32	8,53
НЕГАТИВАН КОНТЕКСТ Имам трему Несигурно, нелагодно, непријатно Страх Лоше Осећам нервозу Стидим се „Глупо“ (неповерење у себе)	327	87,20
Укупно	359	95,73
Недостаје	16	4,26
Σ	375	100,00

Као подршку претходно реченог можемо се позвати на ауторе који су својим истраживањима потврдили да је самопоуздање у току конверзације на страном језику битан предуслов за успешну комуникацију (види Клемен, Дорњеи и Ноелс, 1994; Дорњеи и Клемен, 2001; Гарднер, Тремблеј и Мазгорет, 1997; Ноелс и Клемен, 1996).

Шестим питањем је истраживач желео да сазна на које начине студенти себе охрабрују да говоре на енглеском језику чак и када праве грешке. Истраживач је овде издвојио 4 категорије. Види табелу 7.

Табела 7

На који начин/начине покушаваш себе да храбриш да говориш на енглеском језику чак и када правиш грешке?	Фреквенција	%
Не храбрим себе	131	34,93
Избегавам да говорим на часу	89	23,73
Упоран/на сам да исправим грешке	60	16,00
Трудим се да што више причам	26	6,93
Остало	61	16,26
Укупно	367	97,86
Недостаје	8	2,13
Σ	375	100,00

Као одговор на ово питање највећи проценат студента 34,93% је одговорио да себе и не храбри у ситуацији када говори на енглеском језику а прави грешке, а 23,73% студената избегава да говори на часу. Мањи проце-

нат студената 16,00% је упоран да говори и поред грешака, док је само 6,93% одважно да што више прича и превазиђе нелагодност коју осећа.

Најзад, последње питање тичало се дневника учења страног језика (Леарнинг Јоурнал) који су студенти водили током целе академске године а који је такође био коришћен као један од инструмената у истраживању. Ово питање је имало за циљ да да истраживачу повратну информацију о корисности и вредности овог дневника за студенте прве године поменутих факултета у Србији. Одговори испитаника се могу уврстити у шест категорија. Види Табелу 8 која следи.

Табела 8

На који начин ти писање дневника учења тј. „Learning Journal“ помаже да превазиђеш проблеме у учењу енглеског језика?	Фреквенција	%
Не помаже ми	79	21,06
Развијам моћ размишљања на енглеском језику	65	17,33
Предочим професорки шта ми је нејасно како би ми она помогла	28	7,46
Помаже ми при учењу нових речи	42	11,20
Помаже ми да сагледам шта не знам	107	28,53
Помаже при увежбавању писања есеја	9	2,40
Остало	29	7,73
Укупно	359	95,73
Недостаје	16	4,26
Σ	375	100,00

На питање није одговорило 4,26% испитаника, док је највећи проценат испитаника одговорио у корист дневника учења. Укупно 28,53% испитаника је рекло да им дневник учења помаже да сагледају шта не знају, њих 17,33% да развијају моћ размишљања на енглеском језику, а 11,20% да им вођење дневника помаже при учењу нових речи.

## ЗАКЉУЧАК

Дакле, упитник о врстама стратегија учења страног језика био је дизајниран у сврху дијагностиковања колико су студенти посвећивали пажње свом процесу учења енглеског језика и које су разлоге наводили за то. Питања отвореног типа студентима су пружила могућност да својим речима што прецизније искажу своје мисли, чиме је, сматра аутор, овај упитник задовољио захтеве истраживања. Као важне појединости истраживач издваја да су читање, учење нових речи, превод и стручни текстови области које студенти најлакше науче и које их посебно интересују. С друге стране, конверзација, целокупна граматика, а посебно глаголи су области које сту-

денти наводе као најмање интересантне и најтеже за учење. Када су у питању осећања студената у вези с причањем на часу и конверзацијом уопште, највећи проценат студената, њих 87,20%, наводи да осећа трему, страх, несигурност и нервозу у таквим ситуацијама. Разлог за то може бити тај што се чак 34,93% студената и не труди да превазиђе нелагодност коју осећа. Истраживач је сматрао да ће баш дневник учења помоћи појединим студентима да увиде своје потешкоће у учењу страног језика, што се показало исправним, наиме, 66,92% студената (овде је дат збир процената који су се односили на то да дневник учења помаже у учењу нових речи, писању есеја, подстицању размишљања на енг. језику, и самопроцени способности) тврди да им писање дневника учења помаже да превазиђу проблеме у учењу енглеског језика, док само мањи проценат 21,06% тврди да им писање дневника не помаже у томе. Ову констатацију потврђују и истраживања које су спровели аутори Пинтрич и Шанк (1996: 179) и Шанк (1996: 8) који су добили сличне резултате – промишљањем о сопственом начину учења путем писања дневника учења или краћих одговора на питања о учењу, студенти су постали самоуверенији и задовољнији јер су заправо они сами утицали на исход сопственог учења језика. Самим тим, студенти су постали и више мотивисани да активно учествују у дискусијама и уопште у раду на часу енглеског језика.

## ЛИТЕРАТУРА

- Chamot, A. U. 1987. The learning strategies of ESL students. In Wenden A. and Rubin J. (eds.) *Learner strategies in language learning*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs NJ, pp 71-84
- Cohen, A.D. 1998. *Strategies in Learning and Using a Second Language*. London: Longman.
- Ellis, R. 1994. *The study of second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press
- Griffiths, C. 2007. "Language learning strategies: students' and teachers' perceptions" *ELT Journal* 61/2: 91-99. Oxford University Press.
- Oxford, R. 1990. *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know*. New York: Newbury House.
- Pintrich, P. R., & Schunk, D. H. 1996. *Motivation in Education: Theory, research, and applications*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall
- Schunk, D. H. 1996. Self-efficacy for learning and performance. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, New York. (ERIC Document Reproduction Service No. ED394663)
- Wenden, A. and Rubin, J. 1987. *Learner strategies in language learning*. Prentice Hall International

Ivana R. Ćirković Miladinović

University of Kragujevac

Faculty of Education in Jagodina

Department of Philology

## KNOWING THE AFFECTIVE LEARNING STRATEGIES – THE PRECONDITION OF A SUCCESSFUL COMMUNICATION IN THE FOREIGN LANGUAGE

*Summary:* The purpose of this paper is to show research data that the author conducted at the teacher education faculties in Serbia in order to find out what problems students might have during the speaking exercises, what are the reasons for their avoiding to participate in discussions and what students think about their own communicative competences. The research confirms the starting hypothesis that there are few students at these faculties who use affective learning strategies and that the most usual problems students have are the fear of making a mistake during the class, the negative attitude of a teacher towards making a mistake, the negative comments of peers, etc.

*Key words:* learning strategies, the English language, the affective learning strategies, teaching process, students, research.